

**Finanšu ministrijas
Eiropas Savienības finanšu
interesešu aizsardzības
koordinācijas padomes
sekretariāta (AFCOS)**

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

**par veiktajiem krāpšanas
apkarošanas un
Eiropas Savienības finanšu
interesešu aizsardzības
pasākumiem 2022.gadā un
AFCOS darbības
stratēģijas un pasākumu
plāna 2020.-2022. gadam
izpildi**

Finanšu ministrija

SAĪSINĀJUMI

AFCOS padome	Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības koordinācijas padome
AFCOS Stratēģija	Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības koordinācijas dienesta (AFCOS) darbības stratēģija un pasākumu plāns 2020.-2022. gadam
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
COCOLAF	Krāpšanas novēršanas koordinācijas komiteja (<i>Committee for the Coordination of Fraud Prevention</i>)
EAFVP	Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām
EJZF	Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds
EK	Eiropas Komisija
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ELGF	Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds
EPPO	Eiropas Prokuratūra (<i>European Public Prosecutor's Office</i>)
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
ES fondi	Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai, Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds, Eiropas Teritoriālās sadarbības programmas, Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām, Iekšējās drošības fonds, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds
ETS	Eiropas Teritoriālās sadarbības programma
FM	Finanšu ministrija
IDB	Iekšējās drošības birojs
IDF	Iekšējās drošības fonds
KF	Kohēzijas fonds
KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
LAD	Lauku atbalsta dienests
MK	Ministru kabinets
OLAF	Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai
OLAF atbalsta likums	Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai sniedzamā atbalsta likums
PMIF	Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds
Solidaritātes un migrācijas fonds	Vispārīgo programmu „Solidaritāte un migrācijas plūsmu pārvaldība”
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

KOPSAVILKUMS

1. Informatīvais ziņojums ir sagatavots, pamatojoties uz Likumu par budžeta un finanšu vadību 28.² panta ceturto daļu un MK 2020.gada 29.maija rīkojumu Nr.288 “Par Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības koordinācijas dienesta (AFCOS) darbības stratēģiju un pasākumu plānu 2020.-2022. gadam”.
2. Informatīvais ziņojums sastāv no trīs daļām: AFCOS stratēģijas un plānu izpilde (*A daļa*), Informatīvais pārskats un statistikas dati par konstatētajām neatbilstībām (*B daļa*), izmeklēšanas iestāžu darbība (*C daļa*).
3. 2022.gadā tika ieviesti visi AFCOS Stratēģijas plānotie pasākumi, kas noslēdza veiksmīgi AFCOS Stratēģijas realizāciju. Līdz ar 2023.gadu AFCOS tīklā iesaistītajām iestādēm ir nepieciešams uzsākt jaunas stratēģijas izstrādi un sagatavošanu. (*Detalizētāk skatīt A. sadaļā*).
4. **2022.gadā 2014.-2020.gada plānošanas periodā ES fondu izlietojumā konstatētas 2157 neatbilstības par kopējo summu 39 883 616.43 EUR.** Salīdzinot ar kopējiem attiecināmiem izdevumiem, konstatēto neatbilstību summas īpatsvars veido **2,98%**, kas ir nedaudz palielinājies salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata gadu. (*Detalizētāk skatīt B. sadaļā*).
5. **2022.gadā 30 gadījumos tika konstatētas neatbilstības saistībā ar aizdomām par krāpšanu** ES fondu ietvaros, aplēšot iespējamo ietekmi 18 860 190,97 EUR apmērā, kas ir divkārt vairāk, salīdzinot ar 2021.gadu (14 gadījumi), bet skaita ziņā pielīdzināms 2020.gadā ziņotajam (32 gadījumi). (*Vairāk skatīt B.3 daļā*)
6. 2022.gadā saistībā ar krāpšanu ES fondu ietvaros **Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūra tiesai nodevusi divas krimināllietas**, kā arī **tiesa 2022.gadā ir pieņēmusi trīs notiesājošos spriedumus.** Izmeklēšanas iestādes, kas nodrošina ES fondu finanšu līdzekļu krāpšanas gadījumu izmeklēšanu un tiesvedību, 2022.gadā turpināja aktīvu savstarpēju sadarbību, tajā skaitā ar OLAF un EPPO, *skatīt C daļu.*

SATURS

A DAĻA - EIROPAS SAVIENĪBAS FINANŠU INTEREŠU AIZSARDZĪBAS KOORDINĀCIJAS DIENESTA (AFCOS) DARBĪBAS STRATĒGIJAS UN PASĀKUMU PLĀNA 2020. - 2022. GADAM IZPILDE

A.1. Rīcības virziens – Informācijas apmaiņa un sadarbība starp AFCOS, kompetentajām iestādēm un OLAF.	6
A.2. Rīcības virziens – OLAF atbalsta likuma ieviešana.	8
A.3. Rīcības virziens – Preventīvie pasākumi krāpšanas novēršanai.	9
A.4. Mērķa grupas viedoklis par AFCOS Stratēģijas mērķu un rezultātu sasniegšanu	10

B DAĻA - INFORMATĪVS PĀRSKATS UN STATISTIKAS DATI PAR KONSTATĒTAJĀM NEATBILSTĪBĀM ES FONDOS

B.1. Neatbilstību tendences sadalījumā pa ES fondiem 2022.gadā	13
B.1.1. Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF) un Kohēzijas fonds (KF) 2014.-2020. gada plānošanas periodā.	17
B.1.2. Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA), Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (ELGF) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF) 2014.-2020. gada plānošanas periodā.	18
B.1.3. Eiropas Teritoriālās sadarbības (ETS) programma 2014.-2020. gada plānošanas periodā.	19
B.1.4. Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām (EAFVP) 2014.-2020. gada plānošanas periodā	20
B.1.5. Iekšējās drošības fonds (IDF) un Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds (PMIF) 2014.-2020. gada plānošanas periodā	20
B.2. Neatbilstību tendences 2014.-2020. plānošanas perioda 2022.gadā, salīdzinājumā ar 2007.-2013. plānošanas perioda tendencēm 2015. gadā (devītais plānošanas perioda gads)	21
B.3. 2022.gadā konstatēto krāpšanas gadījumu un aizdomu par krāpšanu gadījumi	24

C DAĻA - 2022.GADĀ VEIKTIE IZMEKLĒŠANAS UN KRIMINĀLVAJĀŠANAS PASĀKUMI UN SADARBĪBA AR OLAF UN CITĀM EIROPAS INSTITŪCIJĀM

D DAĻA – INFORMĀCIJA PAR ATVESEĻOŠANAS FONDU

1.pielikums AFCOS padomes struktūra

2.pielikums Neatbilstību apjoms no 2022.gada 1.janvāra līdz 2022.gada 31.decembrim par 2014.-2020.gada plānošanas periodu un salīdzinājumam par attiecīgo 2007.-2013.gada plānošanas periodu

EIROPAS SAVIENĪBAS FINANŠU INTEREŠU AIZSARDZĪBAS KOORDINĀCIJAS DIENESTA (AFCOS) DARBĪBAS STRATĒĢIJAS UN PASĀKUMU PLĀNA 2020. - 2022. GADAM IZPILDE

Vienota stratēģija ES finanšu interešu aizsardzībai¹, aptverot gan ES finanšu līdzekļu ieņēmumus, gan izdevumus, kā arī ES fondu un citus ārvalstu finanšu palīdzības instrumentus, tika apstiprināta ar MK 2020.gada 29.maija rīkojumu Nr.288 "Par Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības koordinācijas dienesta (AFCOS) darbības stratēģijas un pasākumu plāna 2020.-2022. gadam" (turpmāk – AFCOS Stratēģija), uzdodot iestādēm nodrošināt pasākumu plāna izpildi noteiktajos termiņos, kā arī veikt ieviešanas uzraudzību.

AFCOS Stratēģijas mērķis ir definēt kopējos sadarbības pamatvirzienus, mērķus un uzdevumus starp kompetentajām institūcijām krāpšanas novēršanai un apkarošanai, kā arī stiprināt sadarbības modeli ES finanšu interešu aizsardzībai, lai stiprinātu un formalizētu sadarbību starp Latvijas kompetentajām iestādēm un OLAF.

AFCOS Stratēģijas ietvaros tika identificēti 3 galvenie rīcības virzieni:

1. Informācijas apmaiņa un sadarbība starp AFCOS, kompetentajām iestādēm un OLAF.
2. OLAF atbalsta likuma ieviešana.
3. Preventīvie pasākumi krāpšanas novēršanai.

Katra rīcības virziena izpildei tika noteikti veicamie pasākumi un rezultatīvie rādītāji, kā arī atbildīgās institūcijas un termiņi. AFCOS Stratēģija un pasākumu plāns ir pieejams FM tīmekļa vietnē².

AFCOS Stratēģijas ieviešanas periodā Latvijā turpināja darboties AFCOS padome, kas ir konsultatīva koleģiāla institūcija un tajā ir pārstāvētas gan ES fondu administrējošās iestādes, gan tiesībsargājošās institūcijas (*skatīt 1.pielikumu*). Padomes galvenais uzdevums ir veicināt vienotas valsts politikas ieviešanu, lai aizsargātu ES finanšu intereses. Padomē pārstāvētās iestādes bija visas kopā iesaistītas AFCOS Stratēģijas ieviešanā, bet katra iestāde ir arī atbildīga par politikas īstenošanu attiecīgajā kompetences jomā.

AFCOS Stratēģijā un pasākumu plānā paredzēto pasākumu norise tika nodrošināta atbilstoši plāna īstenošanā iesaistītajām institūcijām piešķirtajiem budžeta līdzekļiem. **AFCOS Stratēģija ir uzskatāma par ieviestu**, detalizētu pārskatu skatīt zemāk sadaļās A.1. līdz A.4. **Ierosinām izstrādāt jaunu AFCOS Stratēģiju 2024.-2026.gadam sadarbībā ar AFCOS padomi un citām kompetentām iestādēm.**

¹ AFCOS darbības stratēģija un pasākumu plāns 2020.-2022.gadam ir dokuments, kas tika izstrādāts, lai nodrošinātu vienotus krāpšanas apkarošanas pasākumus ES finanšu interešu aizsardzībai. Šādas stratēģijas izstrāde ir katras dalībvalsts iniciatīva.

² <https://www.fm.gov.lv/lv/normativie-akti-10>

Ar šo ziņojumu AFCOS sniedz informāciju MK par AFCOS Stratēģijas un pasākumu plāna izpildi, kā arī tajā noteikto mērķu un plānoto rezultātu sasniegšanu. 2021. un 2022.gada sākumā MK tika iesniegti informatīvie ziņojumi³, informējot par AFCOS Stratēģijas un pasākumu plāna izpildes progresu. Ņemot vērā minēto, šajā ziņojumā nav iekļauta detalizēta informācija par AFCOS Stratēģijas un pasākuma plānā iekļautajiem pasākumiem, par kuru izpildi jau ir ziņots MK 2021. un 2022.gadā.

Turpmāk sadaļās A.1., A.2. un A.3. ir apkopota informācija par katru no rīcības virzieniem, noteiktajiem pasākumiem, termiņiem un kopsavilkums par paveikto.

A.1. Rīcības virziens – Informācijas apmaiņa un sadarbība starp AFCOS, kompetentajām iestādēm un OLAF.

A.1.1. Pasākums Nr.1. AFCOS pārstāvība un dalība OLAF/EK rīkotajos pasākumos un sanāksmēs.

Ir pausts pamatots dalībvalsts viedoklis un sniegti komentāri, kā arī nacionālā līmenī tiek veicināta kompetento iestāžu vienota pieeja OLAF komunikācijas iniciatīvu ieviešanai.

Par pasākuma izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – pastāvīgi.

FM AFCOS, sadarbojoties ar nacionālajām institūcijām, nodrošināja pārstāvību OLAF/ EK rīkotajās sanāksmēs. Kā viens no būtiskākajiem pasākumiem 2020.gadā bija AFCOS iesaiste OLAF regulas Nr.883/2013 grozījumu izstrādē⁴. Turklāt, 2020.-2022.gadā tika nodrošināta AFCOS pārstāvība:

- 21 Eiropas Padomes GAF (*Group Anti-Fraud*) sanāksmēs;
- 8 krāpšanas novēršanas padomdevēja komitejas darba grupās COCOLAF sanāksmēs;
- 3 AFCOS grupas sanāksmēs;
- 4 OLAF krāpšanas apkarošanas komunikatoru tīkla (AAFCN) sanāksmēs.

Lai nodrošinātu darba grupu un sanāksmju laikā pārrunātās informācijas apriti, komandējumu pārskati, kā arī izskatāmie dokumenti tika izsūtīti visām AFCOS padomes darbā iesaistītajām institūcijām izmantošanai savu pienākumu veikšanā, kā arī visi dokumenti tiek uzglabāti AFCOS izveidotajā dokumentu platformā – bibliotēkā.

---

³ Informatīvie ziņojumi par veiktajiem krāpšanas apkarošanas un Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības pasākumiem, pamatojoties uz Likumu par budžeta un finanšu vadību 28.² panta ceturto daļu.

⁴ EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES, Euratom) Nr.2020/2223 (2020. gada 23. decembris), ar kuru groza Regulu (ES, Euratom) Nr. 883/2013 attiecībā uz sadarbību ar Eiropas Prokuratūru un Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai izmeklēšanas efektivitāti.

Izpildes statuss: izpildīts.

A.1.2. Pasākums Nr.2. Pasākumi sadarbības pilnveidošanai starp Latvijas kompetentajām iestādēm.

Apzinātas kompetentām iestādēm pieejamās datu bāzes un noteikts kādām datu bāzēm ir nepieciešamas papildus pieejas, lai nodrošinātu efektīvāku informācijas apmaiņu ES finanšu interešu aizsardzības jautājumos.

Par pasākuma izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – 30.06.2021.

Par cik ekspertu līmeņa sadarbība tika pilnveidota jau iepriekšējās stratēģijas ieviešanas periodā, šajā stratēģijā būtiskākais uzsvars tika likts uz dažādu datu bāžu sasaisti un izmantošanas iespējām. AFCOS, sadarbībām ar kompetentām iestādēm un datu pārvaldniekiem sagatavoja informatīvu pārskatu par informācijas sistēmām, kuras tiek izmantotas ES finanšu interešu aizsardzībā. Minētais pārskats tika prezentēts AFCOS Padomes 2021. gada II pusgada sēdē, kā arī nosūtīts visām AFCOS sadarbības tīklā iesaistītajām institūcijām.

Izpildes statuss: izpildīts, ziņots MK 2022. gadā.

A.1.3. Pasākums Nr.3. Sadarbības veidošana ar EPPO.

Nodrošināta Eiropas Prokuratūras pārstāvja dalība AFCOS padomē.

Par pasākuma izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – 31.12.2022.

2022.gada 15.februārī tika apstiprināti grozījumi MK 2014. gada 16. decembra noteikumos Nr.769 “Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības koordinācijas padomes nolikums”, lai iekļautu AFCOS padomes sastāvā EPPO pārstāvi. Līdz šim EPPO pārstāvis piedalījās AFCOS Padomes darbā eksperta statusā.

EPPO ir piedalījies dažādās AFCOS tīkla darba grupās, lai izveidotu efektīvu savstarpējās sadarbības kārtību, kā arī sniedzis konsultatīvu atbalstu, kad tika konstatēti aizdomīgi gadījumi par aizdomām par krāpšanu. 2022.gadā EPPO tika paziņots par 21 gadījumu par aizdomām par krāpšanu.

Izpildes statuss: izpildīts.

A.2. Rīcības virziens – OLAF atbalsta likuma ieviešana.

A.2.1. Pasākums Nr.1. Procedūru rokasgrāmatas izstrāde, lai efektīvi īstenotu OLAF atbalsta likumu.

Izstrādāta rokasgrāmata, kurā noteikta skaidra procedūra, iestāžu loma un funkcijas, kā arī termiņi informācijas un atbalsta sniegšanai OLAF izmeklēšanas darbībām.

Par pasākuma izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – 31.12.2021.

Ir izstrādāti un 04.11.2021. apstiprināti FM Eiropas Savienības fondu revīzijas departamenta iekšējie noteikumi ESFRD-2 “Kārtība, kādā Finanšu ministrija kā Kompetentā iestāde sniedz atbalstu Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (OLAF) administratīvajā izmeklēšanā”. Informācija par izstrādāto Procedūru rokasgrāmatu AFCOS Padomei sniegta 2021.gada II pusgada sēdē.

Izpildes statuss: izpildīts, ziņots MK 2022. gadā.

A.2.2. Pasākums Nr.2 Kompetento iestāžu un sabiedrības informētības veicināšana par OLAF atbalsta likumu.

Veikti AFCOS tīmekļa vietnes (www.atkrapies.lv) uzlabojumi, ietverot informāciju par OLAF atbalsta likumu.

Par pasākumu izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – 31.12.2021.

Informācija par OLAF atbalsta likuma spēkā stāšanos publicēta FM tīmekļa vietnē un AFCOS tīmekļa vietnē.

No 2021.gada 24. līdz 25.novembrim tika noorganizēta konference “Pūļa imunitāte cīņai pret krāpšanu” ar nacionālu, ārvalstu un OLAF ekspertu dalību. Kopumā divu dienu garumā konferencei pieslēdzās aptuveni 500 klausītāju. Kā būtisks rīks cīņā pret krāpšanu tika atzīta tehnoloģiju atbalsta, mākslīgā intelekta un informāciju sistēmu izmantošana. Tajā pašā laikā tika uzsvērts, ka ir jāprot sabalansēt ieguvumus un izmaksas, jo 100% aizsardzība var būt nesamērīgi dārga un nesasniegt izvirzītos mērķus.

Izpildes statuss: izpildīti, ziņots MK 2022. gadā.

A.3. Rīcības virziens – Preventīvie pasākumi krāpšanas novēršanai.

A.3.1. Pasākums Nr.1. Sabiedrības informētības veicināšana.

Palielināta iedzīvotāju informētība un izpratne par ES finanšu interešu aizsardzības jautājumiem.

Par pasākuma izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – dalība vismaz divos pasākumos gadā.

2022.gadā AFCOS padomes institūcijas piedalījās sarunu festivālā LAMPA, kur organizēja diskusiju “[Ne]pārkāpjamās robežas”. Tā bija jauniešu un ekspertu saruna par krāpšanas situācijām un morālām dilemmām, kurās jaunieši ir nonācis vai varētu nonākt tuvā nākotnē. Diskusija tika rīkota ar mērķi noskaidrot, kā rīkoties jauniešiem, kāda ir sabiedrības attieksme šādos gadījumos un kā visiem kopā veidot drošu, iekļaujošu un atbildīgu sabiedrību. AFCOS eksperti 2022.gadā piedalījās kā lektori arī apmācībās par stratēģisko un taktisko analīzi un seminārā par ekonomisko noziegumu izmeklēšanas problemātiku “ES finanšu līdzekļu izkrāpšanas apkarošana - jaunas tendences un veiksmes stāsti”. Savukārt par iepriekšējo gadu pasākumiem jau ziņots MK 2021. un 2022. gadā.

2020.-2022.gadā turpināja darboties vienots AFCOS Latvija kompetento iestāžu komunikatoru tīkls (AAFNCN), gan stiprinot sadarbību AFCOS kompetento iestāžu vidū Latvijā, gan sadarbībā ar OLAF. AAFNCN sadarbībā ar citām iestādēm 2020.-2022.gadā turpināja uzturēt sociāli informatīvo kampaņu Pretkrāpšanas kustība #Atkrāpies!.

Turpināja arī darboties izstrādātais Atkrāpies! ziņošanas rīks⁵, kas ērtā un viegli saprotamā veidā iedzīvotājiem ļauj izvēlēties atbildīgo institūciju, kam jāiesniedz paziņojums. Papildus, rīkā tika iestrādāta opcija “Nezinu”, kam ziņot, šādas ziņas nonāk atkrabies@fm.gov.lv e-pastā un AFCOS sekretariāts palīdz tās novirzīt pareizajam adresātam.

Izpildes statuss: izpildīts, ziņots MK 2021. un 2022. gadā.

A.3.2. Pasākums Nr.2. Kapacitātes stiprināšana, t.sk. e-mācību moduļa izstrāde un ieviešana.

Veidot vienoto izpratni par ES finanšu interešu aizsardzību / krāpšanas apkarošanu, balstoties uz informāciju par jaunatklātajiem krāpšanas aizdomu gadījumiem.

Par pasākumu izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – 2021.gadā un 2022.gadā ir organizēti pa vienam pieredzes apmaiņas pasākumam.

---

⁵ #Atkrāpies! ziņošanas rīks pieejams mājaslapā <https://atkrabies.lv/>.

Atbilstoši paredzētajam, AFCOS noorganizēja divus pieredzes apmaiņas pasākumus starp Latvijas kompetentajām iestādēm: 2021.gada 25.-26.maijā un 2022.gada 7.oktobrī.

2022.gada 7.oktobrī tika organizēts pieredzes apmaiņas pasākums starp visām AFCOS tīkla iestādēm par ES finanšu interešu aizsardzību. Pieredzes apmaiņas pasākumā tika iekļautas tēmas par AFCOS pamatfunkcijām, AFCOS darba grupas sagatavoto metodisko materiālu “Noziedzīgi nodarījumi pret ES finanšu interesēm: definīcijas, tipoloģijas, pazīmes un prakses piemēri”, kā arī problemātiku krāpšanas un korupcijas fakta pierādīšanā, it īpaši, noziedzīga nodoma pierādīšanā, ES līdzfinansētajos projektos. Pasākuma praktiskajā daļā kāzusu veidā tika risināti problēmgadījumi.

Papildus tam 2022.gada 2.ceturksnī tika pabeigta informatīvās metodikas “Noziedzīgi nodarījumi pret ES finanšu interesēm: definīcijas, tipoloģijas, pazīmes un prakses piemēri” izstrāde un metodika ievietota AFCOS dokumentu platformā izmantošanai. Savlaicīga pazīmju atpazīšana veicinās krāpšanas aizdomu izmeklēšanu un palīdzēs identificēt, kurā posmā un pie kādiem apstākļiem ES fondu administrējošām iestādēm būtu lietderīgāk iesaistīt EPPO un tiesībsargājošās iestādes. Tika arī izstrādāts IT rīks informatīvās metodikas “Noziedzīgi nodarījumi pret ES finanšu interesēm: definīcijas, tipoloģijas, pazīmes un prakses piemēri” praktiskajai izmantošanai.

Izpildes statuss: izpildīts.

Izstrādāts e-apmācību modulis, ar kura palīdzību tiešsaistē internetā nodrošinātu valsts amatpersonu izglītošanu, kā arī zināšanu pārbaudi ES finanšu interešu aizsardzības jautājumos.

Par pasākumu izpildi atbildīgā institūcija – AFCOS.

Izpildes termiņš – 31.12.2022.

2022.gada 4.ceturksnī tika izstrādāts e-apmācību kurss “ES finanšu interešu aizsardzība”, kas aptver informāciju par ES finanšu interešu aizsardzības pirmsākumiem un attīstību ES līmenī un Latvijā, par ES finanšu interešu aizsardzībā iesaistītajām iestādēm un to funkcijām, par dažādām darbībām ES finanšu interešu aizsardzības un krāpšanas apkarošanas jomā, kā arī par ziņošanas iespējām aizdomu par krāpšanu gadījumā un ētikas lomu krāpšanas apkarošanā. Kurss sastāv no četrām nodaļām un tas ir pieejams visām AFCOS padomes iestādēm.

Izpildes statuss: izpildīts.

A.4. Mērķa grupas viedoklis par AFCOS Stratēģijas mērķu un rezultātu sasniegšanu

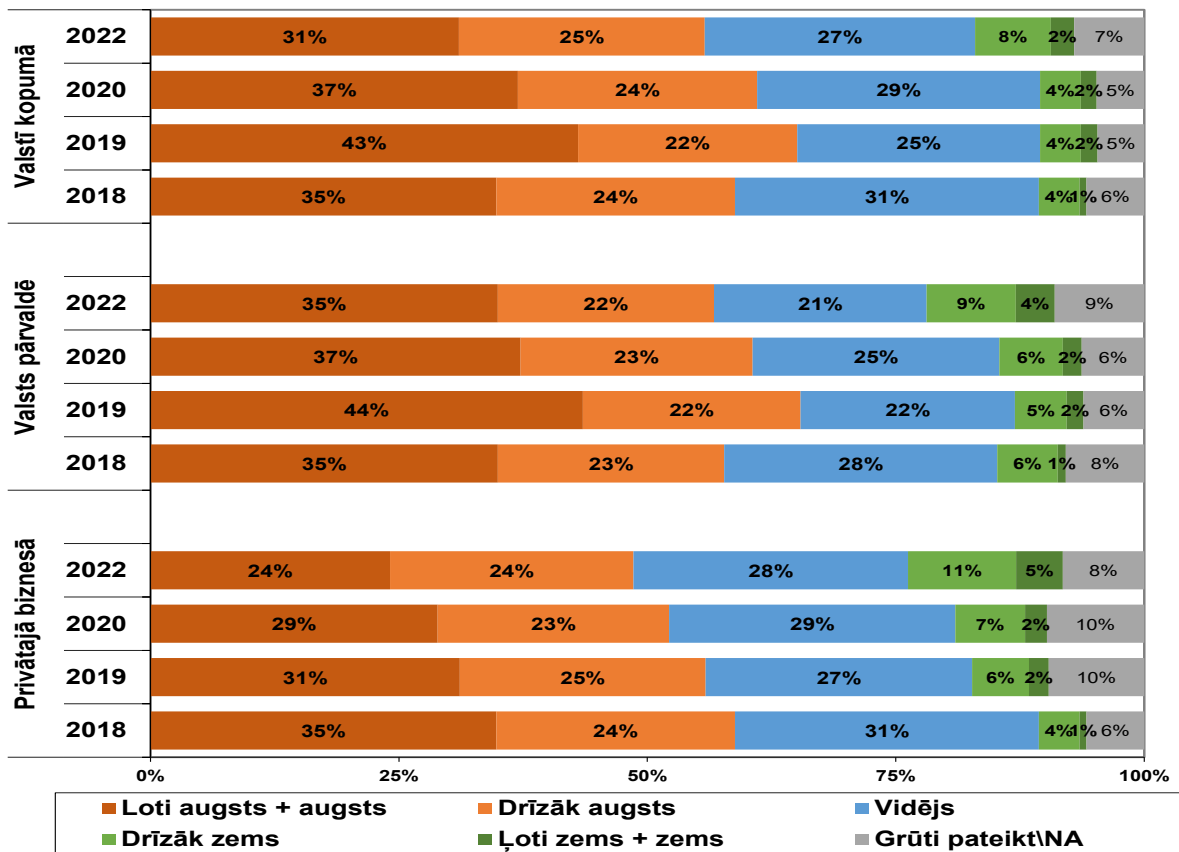
AFCOS Stratēģijas un pasākuma plāna izvirzītais rezultāts bija paaugstināta ES finanšu interešu aizsardzības sistēmas efektivitāte Latvijā. Lai novērtētu mērķa grupas (visa Latvijas sabiedrība) viedokli

par šī rezultāta sasniegšanu, 2022.gadā tika atkārtots sabiedriskās domas pētījums par iedzīvotāju attieksmi pret negodīgu rīcību⁶:

1. Līdzīgi kā iepriekšējās sabiedriskās domas aptaujās kopš 2017.gada, arī 2022.gadā Latvijas sabiedrībā valda viedoklis, ka **negodprātības⁷ līmenis Latvijā ir ļoti vai drīzāk augsts**. Tā domā 56 % aptaujāto Latvijas iedzīvotāju. Svarīgi ir atzīmēt pozitīvo tendenci, ka pēdējo gadu laikā iedzīvotāju skaits, kuri negodprātības līmeni Latvijā vērtē kā kopumā augstu, samazinās (-5 % salīdzinājumā ar 2020.gadu). Līdzīga pozitīvā tendence ir novērojama arī attiecībā uz Korupcijas uztveres indeksu⁸, kur 2020. gadā tika saņemti 57 punkti un 2022.gadā – 59 punkti.

1.attēls “Latvijas Fakti” 2022.gada pētījuma “Attieksme pret negodīgu rīcību” rezultāti

Domājot par dažādu negodīgu rīcību izplatību Latvijā, kā Jūs uzskatāt, vai **kopējais negodprātības līmenis ir ļoti augsts, augsts, drīzāk augsts, vidējs, drīzāk zems, zems vai ļoti zems?**
(Bāze = visi aptaujas dalībnieki; N=1003)

⁶ Ar “Latvijas Fakti” 2022.gada pētījuma metodiku, aptaujāto personu skaitu, kā arī rezultātiem iespējams iepazīties: <https://atkrapies.lv/wp-content/uploads/2022/07/Attieksme-pret-negodigu-ricibu-05.2022.pdf>

⁷ Ietver krāpšanu, viltotu preču tirgošanu, parakstu viltošanu, korupciju, nelegāla tirdzniecību un tamlīdzīgi.

⁸ Korupcijas uztveres indeksu ik gadu publicē starptautiskā pretkorupcijas organizācija “*Transparency International*”, un tas ir pasaulē visplašāk lietotais publiskā sektora korupcijas līmeņa indikators.

2. Kopumā sabiedrībā retāk tiek attaisnota krāpšanās un negodīga rīcība, pakāpeniski samazinās iedzīvotāju skaits, kuri personīgi ir gatavi tajos iesaistīties vai izmantot tajos gūtos labumus. Tomēr **Latvijas sabiedrība ļoti kritiski vērtē atbildīgo institūciju un amatpersonu darbu finanšu noziegumu apkarošanā**, jo tikai 6 % aptaujāto piekrita, ka valsts dara pietiekami, lai mazinātu krāpšanu un korupciju (t.sk., lai atklātu un sodītu krāpniekus) (samazinājums par 4 % salīdzinājumā ar 2020.gadā).

3. Latvijas sabiedrībā **pieaug to cilvēku skaits, kuri ir gatavi ziņot atbildīgajām institūcijām par nelikumībām**, 2022.gadā sasniedzot gandrīz pusi (48 %; +7 % salīdzinājumā ar 2020.gadu) no aptaujātajiem. Pētījuma rezultāti arī liecina, ka sabiedrības attieksme pret cilvēkiem, kuri ziņojuši tiesībsargājošajām iestādēm vai cēlušī trauksmi par kādu pārkāpumu, ir kopumā pozitīva. Vairākums (53 %; +7 % salīdzinājumā ar 2020.gadu) pētījuma dalībnieku šādus cilvēkus raksturoja pozitīvi.

Noslēgumā ir secināms, ka lai arī pēdējo trīs gadu laikā ir vērojamas vairākas pozitīvas tendences Latvijas sabiedrībā, tomēr vēl ir nepieciešams turpināt darbu pie Latvijas sabiedrības viedokļa uzlabošanas par atbildīgo institūciju un amatpersonu darbu finanšu noziegumu apkarošanā. Visi pētījuma rezultātā iegūtie dati un izdarītie secinājumi tiks izmantoti, izstrādājot AFCOS Stratēģiju nākamajam periodam.

B daļa

INFORMATĪVS PĀRSKATS UN STATISTIKAS DATI par konstatētajām neatbilstībām ES fondos

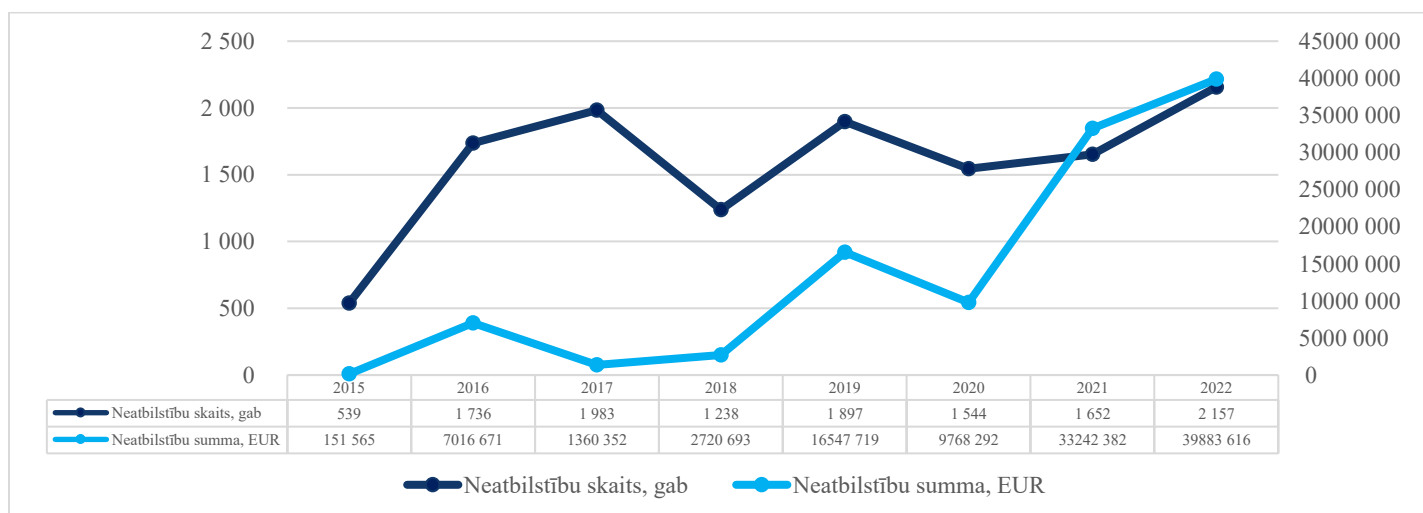
B.1. Neatbilstību tendences sadalījumā pa ES fondiem 2022.gadā.

2022.gadā 2014.–2020. plānošanas periodā ES fondu izlietojumā konstatētas **2157 neatbilstības par kopējo summu 39 883 616.43 EUR**, līdz ar to, salīdzinot ar kopējiem attiecināmiem izdevumiem, 2022.gadā konstatēto neatbilstību summas īpatsvars veido 2,98 %, kam ir tendence palielināties pēdējo 3 gadu laikā (2021.gadā – 2,6 %; 2020.gadā – 0,68 %), detalizētu informācijas apkopojumu skatīt šī ziņojuma 2.pielikumā.

Salīdzinājumam, 2007.–2013.plānošanas perioda devītajā ieviešanas gadā (2015.gads) ERAF, ESF, KF, EZF, ELFLA, ELGF, ETS un Solidaritātes un migrācijas fondos kopā bija konstatētas 1174 neatbilstības par kopējo summu 31 719 343,89 EUR. Salīdzinot ar kopējiem attiecināmiem izdevumiem, 2015.gadā konstatēto neatbilstību summas īpatsvars veidoja 3,32 %, kas ir pat vairāk kā viena gada ietvaros devītajā programmas ieviešanas gadā šajā plānošanas periodā 2022.gadā (detalizētu informācijas apkopojumu skatīt 2.pielikumā).

2014.-2020.plānošanas perioda ietvaros katru gadu tiek apkopoti dati par kopējiem neatbilstību apjomiem un skaitu, fiksējot to grafiski 2.attēlā.

2.attēls Neatbilstību skaits un summas 2014.-2020.plānošanas periodā visos ES fondos kopā

Kā redzams 2.attēlā, katru gadu neatbilstību apjomi svārstās, tomēr ar augšupejošu tendenci. Neatbilstību apjomi finanšu izteiksmē un attiecīgā gada neatbilstību skaita svārstības un savstarpējā korelācija ir apkopotas zemāk sniegtajos skaidrojumos:

– Tuvojoties plānošanas perioda noslēdzošajam gadam, ir palielinājusies projektu ieviešanas intensitāte un, attiecīgi, pieauga arī konstatēto neatbilstību summu īpatsvars salīdzinājumā pret kopējo attiecināmo izdevumu summu. Izņēmums ir ERAF fonds, kur ir vērojams neatbilstību īpatsvara palielinājums par 0,5 %, neskatoties uz attiecināmo izdevumu samazinājumu par 48 705 171,13 EUR, kā arī ETS fonds (samazinājās attiecināmie izdevumi par 2 390 503,38 EUR, bet neatbilstību īpatsvars pieauga par 3,7 %). **Kopumā 2022.gada dati liecina, ka gan neatbilstību finanšu apjomi, gan skaits, gan īpatsvars ir ar augšupejošu tendenci**, kas atbilst arī lielākām attiecināmām izmaksām jeb maksājumiem.

– **2021.gada kāpums:** 2014.-2020.plānošanas perioda ietvaros 2021.gadā ir bijis vislielākais neatbilstību apjoma kāpums ERAF projektos saistībā ar Konkurences padomes konstatējumiem “būvniecības kartēļa lietā”, dēļ kā ERAF neatbilstību summas īpatsvars būtiski palielinājās no 0,01 % uz 5,5 %. Neatbilstību skaita pieaugums bija salīdzinoši mērens, taču finanšu apjomi būtiski kāpa, pat šķērsojot neatbilstību skaita līniju/kāpuma amplitūdu.

– **Kāpums 2019.gadā** neatbilstību skaitā un apjomā ir izskaidrojams ar to, ka ERAF ietvaros tika konstatēti divi gadījumi ar lielu finanšu ietekmi saistībā ar aizdomām par krāpšanu⁹.

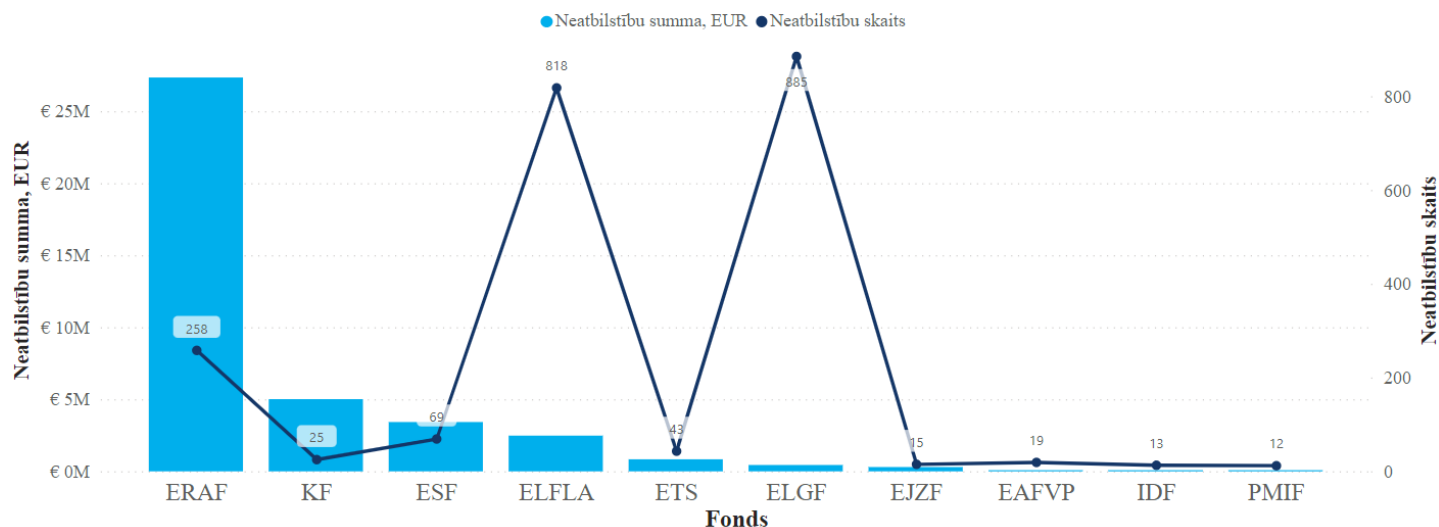
– **2017.gadā** neatbilstību skaita kāpums izskaidrojams ar ELFLA un ELGF fondu specifiku, proti, šajos fondos bija ļoti liels iesniegto pieteikumu/projekta iesniegumu un atbalsta saņēmēju skaits (ELGF ietvaros aptuveni 60 tūkst. atbalsta saņēmēju un ELFLA ietvaros - 22 tūkst.). Tādējādi, salīdzinājumā ar citiem ES fondiem, tieši ELFLA un ELGF ietvaros šo konstatēto neatbilstību skaits ikgadēji ir liels, bet ar mazu finansiālo ietekmi.

– **2016.gada kāpums:** Lielais kāpums neatbilstību apjomā 2016.gadā ir skaidrojams ar EK audita konstatēto sistēmisko pārkāpumu iepirkumos būvniecības jomā 2007.-2013. gada plānošanas periodā noslēgtiem līgumiem KF un ERAF ietvaros, kam bija arī sistēmiska ietekme uz līgumiem, kas bija jau noslēgti 2014.-2020. gada plānošanas perioda ietvaros.

---

⁹ Profesionālās izglītības kompetences centra “Ventspils Mūzikas vidusskola” projekta Nr.8.1.3.0/16/I/014 “Valsts Ventspils Mūzikas vidusskolas infrastruktūras attīstība” neatbilstība 8 989 829,05 EUR apmērā. Kurzemes rajona tiesa 2021.gada 11.janvārī četras amatpersonas atzina par vienīgiem kukuļa pieņemšanā, divas privātpersonas atzītas par vainīgām kukuļdošanā, sīkāk [skatīt šeit](#). Otra - SIA "Ķekavas nami" projektā Nr.5.3.1.0/16/I/008 „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Ķekavā, 4.kārta” neatbilstība 1644 268,83 EUR apmērā.

3.attēls Neatbilstību skaits un summas 2014.-2020.plānošanas periodā 2022. gadā sadalījumā pa ES fondu veidiem

Izvērtējot **neatbilstības sadalījumā pa ES fondiem** (skatīt 3.attēlu), konstatējams, ka 2022.gadā visvairāk neatbilstību skaita ziņā, tika atklātas ELGF (885 neatbilstības jeb 41,0 % pret kopējo skaitu) ietvaros, kam seko neatbilstības ELFLA (818 neatbilstības jeb 38,2 % pret kopējo skaitu) un ERAF (285 neatbilstības jeb 13,2 % pret kopējo skaitu). Savukārt, visapjomīgākais neatbilstību apjoms finanšu izteiksmē, salīdzinot pret kopējo neatbilstību summu, 2022.gadā tika konstatēts ERAF (27 344 519.41 EUR jeb 68,6 %) ietvaros¹⁰, kam seko neatbilstības KF (5 012 409.16 EUR jeb 12,6 %) un ESF (3 422 432.68 jeb EUR jeb 8,6 %).

Kā jau iepriekš minēts, ELFLA un ELGF izteikti lielākais neatbilstību skaits ir skaidrojams ar šo fondu specifiku, proti, lielākā daļa no neatbilstībām ir atklātas platību maksājumu atbalsta pasākumu ietvaros, kā arī jāņem vērā tas, ka šajos fondos ir ļoti liels iesniegto pieteikumu/projekta iesniegumu un atbalsta saņēmēju skaits, taču summas ir salīdzinoši nelielas. Tāpēc, salīdzinot neatbilstību konstatēšanas tendences gadu griezumā, redzams, ka lauksaimniecības fondos (ELFLA un ELGF) tās ir pastāvīgas un vidējais vienas neatbilstības apjoms ir ļoti zems (*detalizētāku informāciju skatīt B.1.2.sadaļā*).

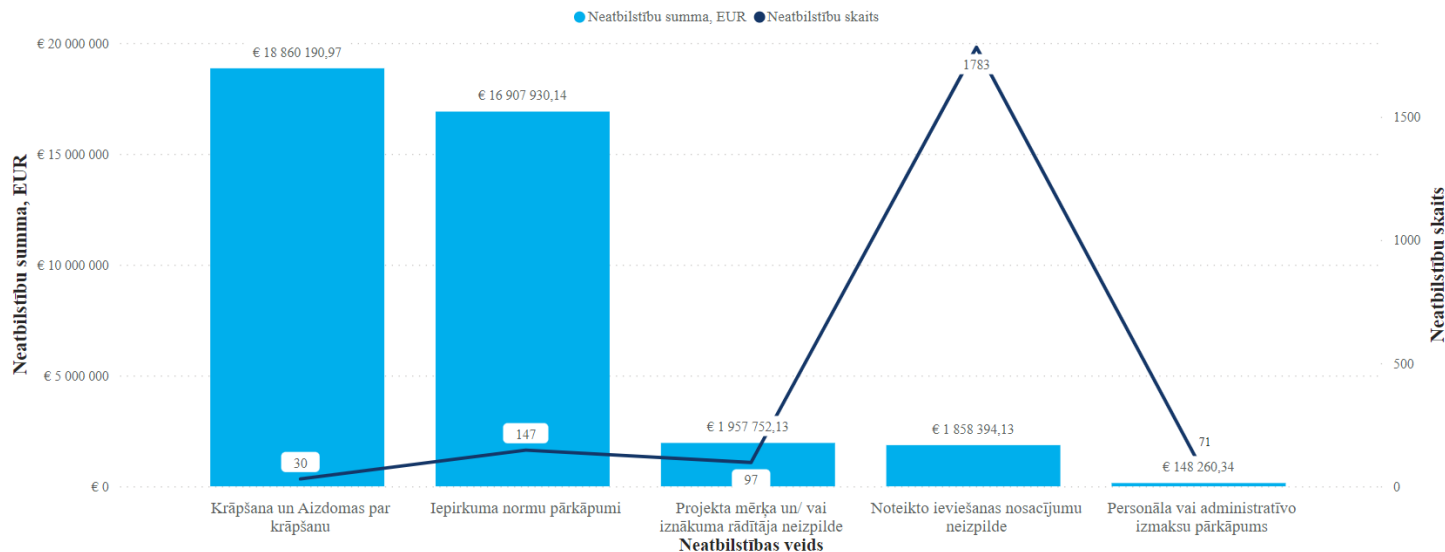
Savukārt, ERAF un KF lielais neatbilstību summas apjoms skaidrojams ar to, ka šo fondu ietvaros tiek realizēti finansiālā ziņā apjomīgāki projekti, kamēr projektu skaits ir salīdzinoši neliels, līdz ar to arī atklātas neatbilstības skaita ziņā nav daudz, taču tās ir ar lielu finansiālo ietekmi (*detalizētāku informāciju skatīt B.1.1.sadaļā*).

Izvērtējot neatbilstības sadalījumā pēc to veidiem (skatīt sadalījumu 2.pielikumā un 4.attēlu), 2022.gadā apjomīgāko neatbilstību statusā atgriežas 2020.gada neatbilstību veids “Aizdomas par

¹⁰ Galvenokārt, saistībā ar Konkurences padomes konstatējumiem “būvniecības kartēļa lietā”.

krāpšanu”, nomainot 2021.gada neatbilstības apjomus iepirkumu pārkāpumos. “Aizdomas par krāpšanu” atbilst 47,1 % no visām 2022.gadā konstatētajām neatbilstībām (*papildus skaidrojumu skatīt B.1.1.sadaļā*). Līdzīgs neatbilstību apjoms – 42,5 % tika fiksēts iepirkumu jomā, secīgi iezīmējot trešo būtiskāko apjomu jaunā kategorijā “Projekta mērķa un/ vai iznākuma rādītāja neizpilde” sastādot 4,9% un “Noteikto ieviešanas nosacījumu neizpilde” 4.7 % apmērā no kopējo neatbilstību summām. Lai spētu efektīvāk plānot savus resursus un tos novirzīt jomās, kur tiek konstatēts visvairāk neatbilstību gadījumu vai pastāv krāpšanas iespējas un riski, *4.attēlā* ir apkopoti dati par 5 lielākajām neatbilstību jomām 2022.gadā.

4.attēls Top 5 neatbilstību veidi 2014.-2020. plānošanas periodā

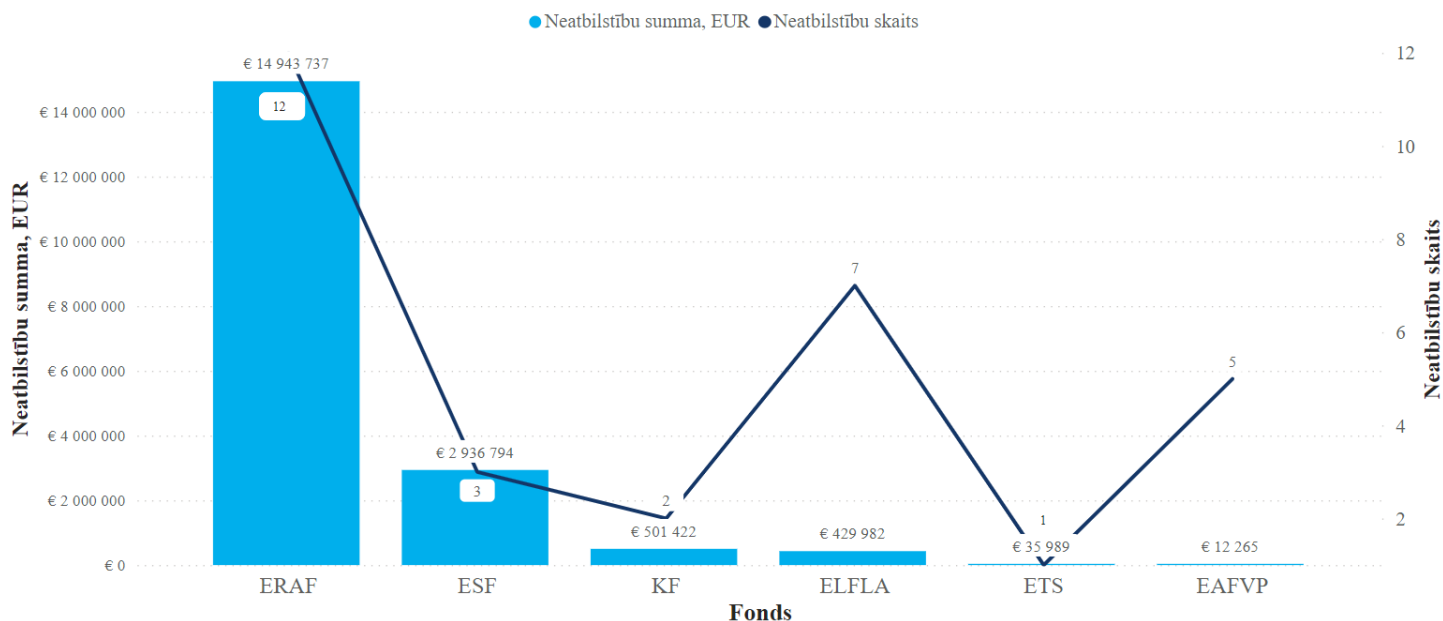

Atbilstoši 5.attēlā apkopotajai informācijai par neatbilstībām, skat.zemāk, kas ir saistītas ar krāpšanu un aizdomām par krāpšanu, **2022.gadā ES fondu administrējošās iestādes konstatēja 30 gadījumos neatbilstības saistībā ar aizdomām par krāpšanu** (ERAF-12, ELFLA-7, EAFVP-5, ESF-3, KF - 2 un ETS-1). Salīdzinājumam, 2021.gadā tika pieņemti 14 lēmumi, 2020.gadā - 32 lēmumi.

Kopējā iespējamā finanšu ietekme (ņemot vērā noslēgto līgumu summas, kas netika izmaksātas) uz ES fondu un nacionālo budžetu 18 860 190,97 EUR apmērā. Papildus jāatzīmē, ka ES fondus uzraugošās **iestādes vēl pirms maksājumu veikšanas finansējuma saņēmējiem spēja preventīvi novērst vismaz trešo daļu jeb 36,7 % (t.i. 6 926 845,12 EUR) no aizdomīgiem darījumiem**. Salīdzinājumam, divos iepriekšējos gados neatbilstību apjomi saistībā ar krāpšanu/ aizdomām par krāpšanu bija būtiski mazāki (2021.gadā - 5 467 002,17 EUR, 2020.gadā – 5 543 226,00 EUR). Lielais apjoma kāpums ir skaidrojams ar vairākiem faktoriem: uzraugošo iestāžu pieredze un kontroļu efektivitāte ir palikusi efektīvāka, atklājot vairāk aizdomīgus gadījumus; AFCOS preventīvo pasākumu kopums; sadarbība ar izmeklēšanas iestādēm.

5.attēls Aizdomas par krāpšanu/ krāpšanas gadījumu uzskaitījums pēc to skaita un summas 2022.gadā

B.1.1. Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF) un Kohēzijas fonds (KF) 2014.-2020. gada plānošanas periodā.

1.tabula Kopsavilkums par ERAF, ESF un KF neatbilstībām

	ERAF	ESF	KF		ERAF	ESF	KF
Neatbilstoši veikto izdevumu summa	27 344 519.41	3 422 432.68	5 012 409.16	Skaits	258	69	25
Atgūtie	12 900 472.69	473 652.32	4 422 018.03	Atklāšanas veids	Maksājumu pieprasījumu pārbaudes, iepirkumu pirmspārbaudes, pārbaudes projekta īstenošanas vietā, trešās personas informācijas saņemšana, Revīzijas iestādes pārbaudes, Sertifikācijas iestādes pārbaudes, FM kā vadošās iestādes konstatējums uzraudzības un kontroles pasākumu ietvaros, informācijas saņemšana no finansējuma saņēmēja u.c.		

2022.gadā ERAF finansētos projektos konstatētas 258 neatbilstības par kopējo summu 27 344 519,41 EUR (līdzīgi kā 2021.gadā 27 933 857,54 EUR), ESF finansētos projektos – 69 neatbilstības par kopējo summu 3 422 432,68 EUR (2021.gadā - 308 959,20 EUR) un KF finansētos projektos – 25 neatbilstības par kopējo summu 5 012 409,16 EUR (2021.gadā - 2 214 823,61 EUR). Analītiskā informācija par pārskata perioda neatbilstībām tiek iekļauta regulārajā FM informatīvajā pusgada ziņojumā MK par ES fondu aktualitātēm¹¹, kurā FM kā fondu vadošā iestāde secina, ka 2022.gadā bija

¹¹ Minētā informācija pieejama ES fondu tīmekļa vietnē sadaļa 1. “par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda, Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta, Norvēģijas finanšu instrumenta un Latvijas un Šveices sadarbības programmas investīciju progresu” – <http://www.esfondi.lv/zinojumi-Ministru-kabinetam>.

novērota tendence samazināties iepirkumu neatbilstību apjomiem un palielināties neatbilstībām kategorijā aizdomas par krāpšanu.

Savukārt, 2021.gadā VI secināja, ka lielākās neatbilstības ERAF projektos (75 %) un ES fondos kopumā (70 %) tika konstatētas iepirkumu normu pārkāpumos, kuru apjomus skaidroja saistībā ar “būvniecības kartēļa lietu”, neatbilstības klasificējot apakškategorijā kā “aizliegta pretendentu vienošanās” iepirkuma normu pārkāpumu ietvaros.

B.1.2. Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA), Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (ELGF) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF) 2014.-2020. gada plānošanas periodā.

2.tabula Kopsavilkums par ELFLA, ELGF un EJZF neatbilstībām

	EJZF	ELFLA	ELGF		EJZF	ELFLA	ELGF
Neatbilstoši veikto izdevumu summa	297 574.42	2 478 915, 31	440 448.42	Skaitis	15	818	885
Atgūtie	320 251.10	1 910 000.79	427 878.69	Atklāšanas veids	Administratīvās pārbaudes (maksājumu pieprasījumu pārbaude, dokumentu pārbaude, atbalsta saņemšanas nosacījumu pārbaude) un pārbaudes uz vietas.		

2014.-2020. gada plānošanas perioda ES fondu ieviešana turpinās. Izvērtējot ELFLA, ELGF un EJZF īstenošanas progresu, secināts, ka ELFLA ietvaros uzņemtas saistības par 94 % un izmaksāts finansējums atbalsta saņēmējiem 85 % no pieejamā finansējuma un EJZF ietvaros – uzņemtas saistības par 97 % un izmaksāts finansējums 68 % no pieejamā finansējuma. Lielākā daļa no neatbilstībām ir atklātas ELGF un ELFLA ietvaros saistībā ar noteikto ieviešanas nosacījumu neizpildi, kā arī ELFLA gadījumā saistībā ar projektos plānoto mērķu un/ vai iznākuma rādītāju neizpildi. Rādītāju nosacījuma neizpilde ir aktuāla plānošanas perioda beigās, kad projektu ieviešanas cikls tuvojas noslēgumam. Savukārt, saistībā ar ārējo apstākļu ietekmi (pandēmija, karadarbība Ukrainā), visu veidu ES fondu administrējošām iestādēm būtu jāpievērš uzmanība un jāiegulda resursi attiecīgās jomas kontroļu stiprināšanā, preventīvu pasākumu organizēšanā, kā arī informācijas avotu risku vērtēšanā.

Izvērtējot informāciju par 2022.gadu, secināms, ka vidējais vienas neatbilstības apjoms ELFLA ietvaros veido 3030 EUR un ELGF - 498 EUR. Savukārt, kopējais neatbilstoši veikto izdevumu apjoms no izmaksātā finansējuma atbalsta saņēmējiem ELFLA ietvaros ir 1,4 %, ELGF ietvaros 0,1 % un EJZF ietvaros 1,6 %, kas ir zem 2 % kļūdas īpatsvara būtiskuma sliekšņa. Faktiski atgūtais finansējums ELFLA ietvaros veido 77,1 %, ELGF ietvaros – 97,2 % un EJZF ietvaros – 107,6 %.

2022.gadā tika identificēti 7 krāpšanas / aizdomas par krāpšanu neatbilstību gadījumi ar finanšu ietekmi 5 projektos 311 953.14 EUR apmērā (vēl 2 projektos aizdomas par krāpšanu tika identificētas pirms maksājumu veikšanas, līdz ar to tika ietekmēta šajos projektos neizmaksātā summa 118 029,23 EUR apmērā), gan kā interešu konfliktu, gan darbu veikšanu pašu spēkiem, gan iekārtu piegādēm. Visi gadījumi nodoti EPPO.

B.1.3. Eiropas Teritoriālās sadarbības (ETS) programma 2014.-2020. gada plānošanas periodā.

3.tabula Kopsavilkums par ETS neatbilstībām

	ETS		ETS
Neatbilstoši veikto izdevumu summa	835 831.64	Skaitis	45
Atgūtie	448 409.04	Atklāšanas veids	Atskaišu pārbaudes (1.līmeņa kontrole) un PPĪV

Kā jau iepriekšējos atskaites periodos, arī šajā atskaites periodā ETS programmās efektīvi strādā divu līmeņu kontroles sistēma. VARAM kā ETS programmu finanšu kontroles institūcijas (1.līmenis) konstatējumi palīdz būtiski samazināt iespējamo neatbilstību skaitu, ko var konstatēt ETS programmu Revīzijas iestādes (2.līmenis), vai tās novērst pavisam.

VARAM kā ETS programmu finanšu kontroles institūcija¹² nodrošina izdevumu pārbaudi, kuri radušies Latvijas finansējuma saņēmēju (partneru) projektu ietvaros vairākās ETS programmās. Finanšu kontroles ietvaros tiek veikta izdevumu pārbaude, kuras laikā finanšu kontroles institūcija pārskatos var konstatēt neattiecināmās izmaksas un, izsniedzot atzinumu, attiecīgi samazināt pārskatā ietvertu izmaksu apjomu. Finanšu kontroles institūcijas atzinumam un konstatējumam par neattiecināmajām izmaksām faktiski ir preventīvs raksturs (bez finanšu sekām) un sniegtā informācija par finanšu kontroles institūcijas **konstatētajiem neattiecināmajiem izdevumiem nav pielīdzināma informācijai par veiktajām finanšu korekcijām (neatbilstībām)**, tomēr finanšu kontrole ir daļa no ETS kontroles sistēmas un VARAM uzskata, ka arī šī informācija ir būtiska.

VARAM kā ETS programmu finanšu kontroles institūcija 2022.gadā Latvijas finansējuma saņēmēju projektos ir konstatējusi 43 neattiecināmo izdevumu gadījumus par kopējo summu 482 551,99 EUR. No šīs summas 446 562,99 EUR apjomā ir konstatētie neattiecināmie izdevumi pirms projektu īstenotāju atskaišu iesniegšanas ETS programmu institūcijām un tie ir izņemti no finansējuma pieprasījumiem, tos nedeklarējot EK. Savukārt 35 989,00 EUR lielus neatbilstoši veiktus izdevumus finanšu kontroles institūcija konstatēja, veicot pārbaudi projekta īstenošanas vietā un pārbaudot izdevumus pamatojošos dokumentus, vienā gadījumā arī identificējot aizdomas par krāpšanu. Šie konstatētie neatbilstoši veiktie izdevumi tika paziņoti EK un EPPO. VARAM turpina atgūšanas procesu no finansējuma saņēmējiem.

Revīzijas iestāde konstatēja divus neattiecināmo izdevumu gadījumus 353 279,65 EUR apmērā, veicot auditu un izlases kārtā pārbaudot projektā veiktos izdevumus. Pirmajā gadījumā neatbilstoši konstatētos izdevumus 22,09 EUR apjomā nav plānots atgūt un Igaunijas-Latvijas programmas vadošā iestāde saskaņā ar regulējumu norakstīja šo summu un sedza no Igaunijas valsts budžeta. Savukārt otrajā gadījumā 353 257,56 EUR apjomā konstatētie neatbilstoši veiktie izdevumi nav atgūti.

¹² Atbilstoši MK 2015.gada 10.marta noteikumu Nr.124 "Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" programmu finansēto projektu finanšu kontroles veikšanas kārtība" regulējumam.

Kopumā ir secināms, ka neatbilstoši veikto izdevumu gadījumu skaits 2022.gadā ir līdzīgs 2021.gada līmenim (45 gadījumi).

B.1.4. Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām (EAFVP) 2014.-2020. gada plānošanas periodā

4.tabula Kopsavilkums par EAFVP neatbilstībām

	EAFVP		EAFVP
Neatbilstoši veikto izdevumu summa	25 872.96	Skaitis	19
Atgūtie	25 872.96	Atklāšanas veids	Uzraudzības laikā, MP pārbaudes EPPO sniegtā informācija

Pārskata periodā tika konstatēti 19 neatbilstību gadījumi par kopējo summu 25 872,96 EUR, no kuriem visa summa tika atgūta. Neatbilstību summas īpatsvars 0,2 % pret kopējo attiecināmo izdevumu summu.

No 19 neatbilstību gadījumiem 5 neatbilstības tika konstatētas pārtikas paku izdales vietās un ir klasificējamās kā aizdomas par krāpšanu (tišu darbību vai bezdarbību, lai gūtu, piešķirtu papildus labumu no EAFVP) 12 265,33 EUR apmērā. Iespējamie pārkāpumi konstatēti saistībā ar neatbilstoši izsniegtiem atbalsta komplektiem (543 gabali), identificējot manipulācijas atskaišu dokumentos. Visi gadījumi ir ziņoti EPPO, kā arī ir plānots ziņot EK. Pārējās 14 neatbilstības konstatētas par noteikto ieviešanas nosacījumu neizpildi.

B.1.5. Iekšējās drošības fonds (IDF) un Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds (PMIF) 2014.-2020. gada plānošanas periodā

5.tabula Kopsavilkums par IDF un PMIF neatbilstībām

	IDF	PMIF		IDF	PMIF
Neatbilstoši veikto izdevumu summa	21 229.61	4 382.82	Skaitis	13	12
Atgūtie	259,884.46	1 936.80	Atklāšanas veids	MP pārbaudes, PPĪV pārbaudes, finansējuma saņēmējs pats identificē aizdomīgus piedāvājumus	

2022.gadā IDF un PMIF projektos konstatētas 25 neatbilstības par kopējo summu 25 612,43 EUR. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gadā ziņoto (55 neatbilstības, 448 484,64 EUR) ir vērojama būtiska neatbilstību skaita un apjoma samazināšanās. Visvairāk neatbilstības tika konstatētas projekta ieviešanas nosacījumu neizpildē.

2022.gadā netika konstatēti krāpšanas / aizdomu par krāpšanu gadījumi, 2021.gadā konstatētā krāpšanas gadījuma IDF ietvaros uzraugošā iestāde 2022.gadā atguva neatbilstoši veiktos izdevumus 257 853,90 EUR apmērā.

B.2. Neatbilstību tendences 2014.-2020. plānošanas perioda 2022.gadā, salīdzinājumā ar 2007.-2013. plānošanas perioda tendencēm 2015. gadā (devītais plānošanas perioda gads)

Salīdzināšanas nolūkos tiek uzkrāti un salīdzināti dati starp plānošanas periodu attiecīgajiem ieviešanas gadiem, ņemot vērā projektu ieviešanas ciklu. Zemāk norādītajos grafikos ir sagatavota informācija par 2014.–2020. gada plānošanas perioda un iepriekšējā 2007.–2013.gada plānošanas perioda devīto ieviešanas gadu (2022.gadu un 2015.gadu.) projektos konstatētajām neatbilstībām visos ziņotajos fondos, izņemot EAFVP (kā jauns fonds 2014.-2020.plānošanas periodā), *skatīt 6. un 7. attēlus*. Dati par IDF un PMIF šajā ziņojumā tiek arī salīdzināti ar 2007.-2013.gada plānošanas periodā ieviesto Solidaritātes un migrācijas fondiem, kas pēc to būtības un mērķiem ir līdzīgi 2014.-2020.perioda IDF un PMIF.

Atbilstoši AFCOS informatīvajam ziņojumam par veiktajiem krāpšanas apkarošanas pasākumiem un konstatētajiem neatbilstoši veiktajiem izdevumiem 2015.gadā¹³ visvairāk neatbilstības pēc pārkāpuma veida bija projekta ieviešanas nosacījumu pārkāpumos (5,6 milj. EUR jeb 29,1 % no kopējā neatbilstību apjoma), iepirkumu un konkurences normu pārkāpumos (4,2 milj. EUR jeb 21,6 %), klasifikācijā “Nespēja pildīt līguma/vienošanās nosacījumus” (4,1 milj. EUR jeb 21,0 %), kā arī klasifikācijā “Aizdomas par krāpšanu vai organizēto noziedzību” (12 gadījumi, 3,7 milj. EUR jeb 19,1 %). Veids, kādā 2015.gadā tika atklāts lielākais neatbilstību apjoms, bija pārbaudēs projekta īstenošanas vietās, kā arī tā laika neatbilstību klasifikācija “Cits veids” un “EK auditi”.

Salīdzinājumam 2022.gada neatbilstību tendences pēc neatbilstību veida (pēc apjomiem jeb finanšu ietekmes) kopumā saglabājas tajās pašās jomās, taču neatbilstību finanšu apjomi būtiski atšķiras. 2015.gadā neatbilstības kategorijā aizdomas par krāpšanu bija identificētas 3,7 milj. apmērā, bet 2022.gadā - 18,9 milj., līdzīga tendence apjomu kāpumā ir iepirkumos – 2015.gadā no 5,6.milj uz 16,9 milj. 2022.gadā. Kā jau iepriekš tika minēts *B.1. sadaļā*, lielie apjomi ir skaidrojami ar efektīvāku ES fondu vadības un kontroles sistēmu, izmeklēšanas pieredzi, iestāžu savstarpēju sadarbību un preventīvo pasākumu kopumu, *sīkāk skatīt B.1.sadaļas aprakstu un 4.attēla analīzi*.

Lai salīdzinātu plānošanas periodus un neatbilstību ietekmi uz ES finanšu līdzekļiem, zemāk ir apkopoti dati **gan par investīciju apjomiem** (*skatīt 6.attēlu*), **gan neatbilstību skaitliskiem un finanšu apjomiem** (*skatīt 7. un 8. attēlus*).

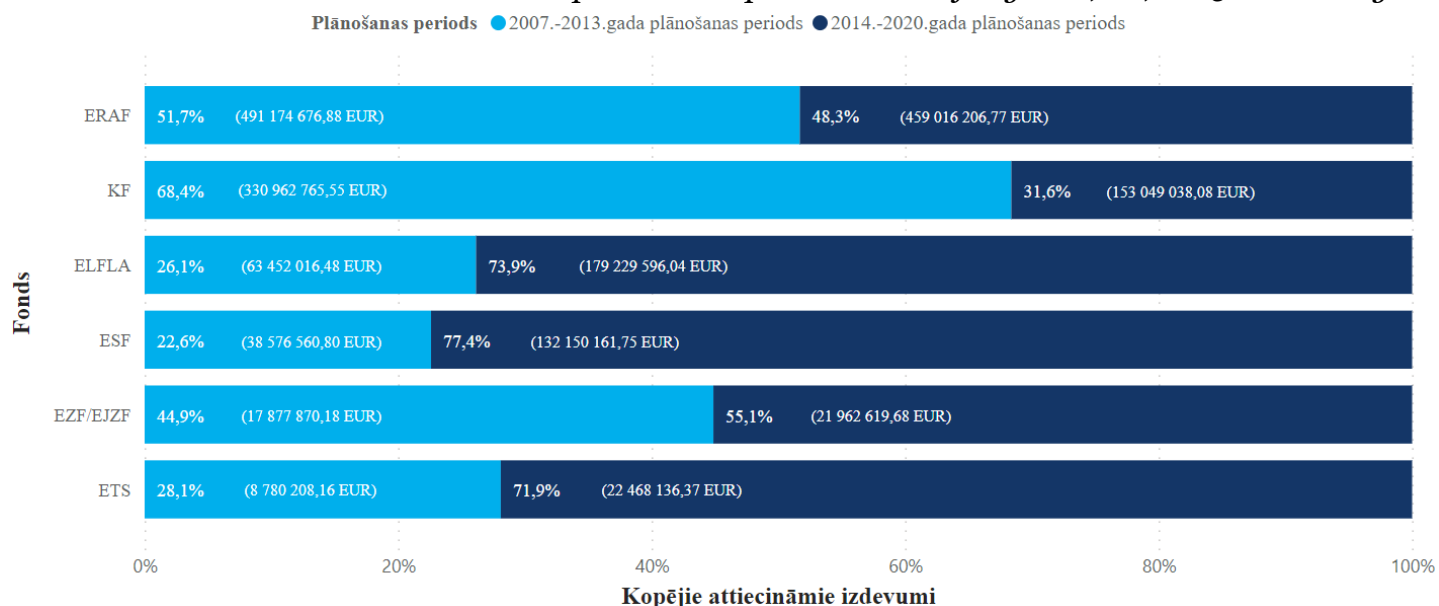
Kopējā attiecināmo izdevumu summa, jeb atbalsta saņēmējiem izmaksātais finansējums 2022.gadā salīdzinoši pret 2015.gadu ir bijis lielāks ELFLA, ESF un ETS fondu projektiem. Līdzvērtīgi apjomi abos plānošanas periodos saglabājas EZF/EJZF un ERAF, vismazāk izmaksāts finansējums ir KF. Izmaiņu iespējamais iemesls ir pandēmijas seku mazināšanas nolūkos veiktie pasākumi ESF

---

¹³ Informatīvā ziņojuma pilnā versija ir pieejama <http://polsis.mk.gov.lv/documents/5653>.

nodarbinātības un darbaspēka kvalifikācijas un pārorientācijas jomās, KF finansējuma pārorganizēšana uz citiem fondiem.

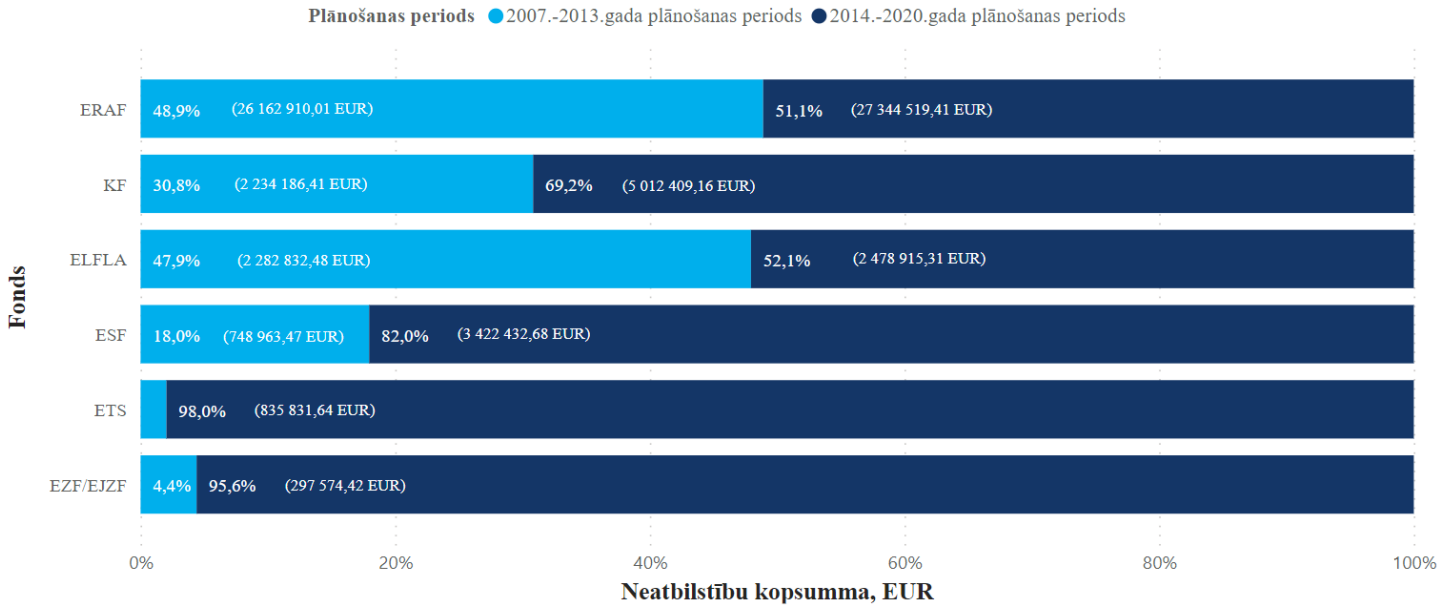
6.attēls *Kopējo attiecināmo izdevumu summa 2007.-2013 un 2014. 2020. plānošanas periodu devītajos gados, t.i., 2015. un 2022.gadā*

Attiecībā uz **neatbilstību apjomu** salīdzinājumu starp abiem plānošanas periodiem kā apkopots 7.attēlā ir viennozīmīgi saskatāms 2014.-2020.gada plānošanas periodā neatbilstību apjoma kāpums ESF, ETS un EZF/EJZF, kas ir saistāmi ar 2022.gadā finansiāli apjomīgiem pārkāpumiem saistībā ar aizdomām par krāpšanu ESF un ETS gadījumos, kā arī EZF/EJZF lielo neatbilstību apjomiem projekta mērķa un/ vai iznākuma rādītāja neizpildē.

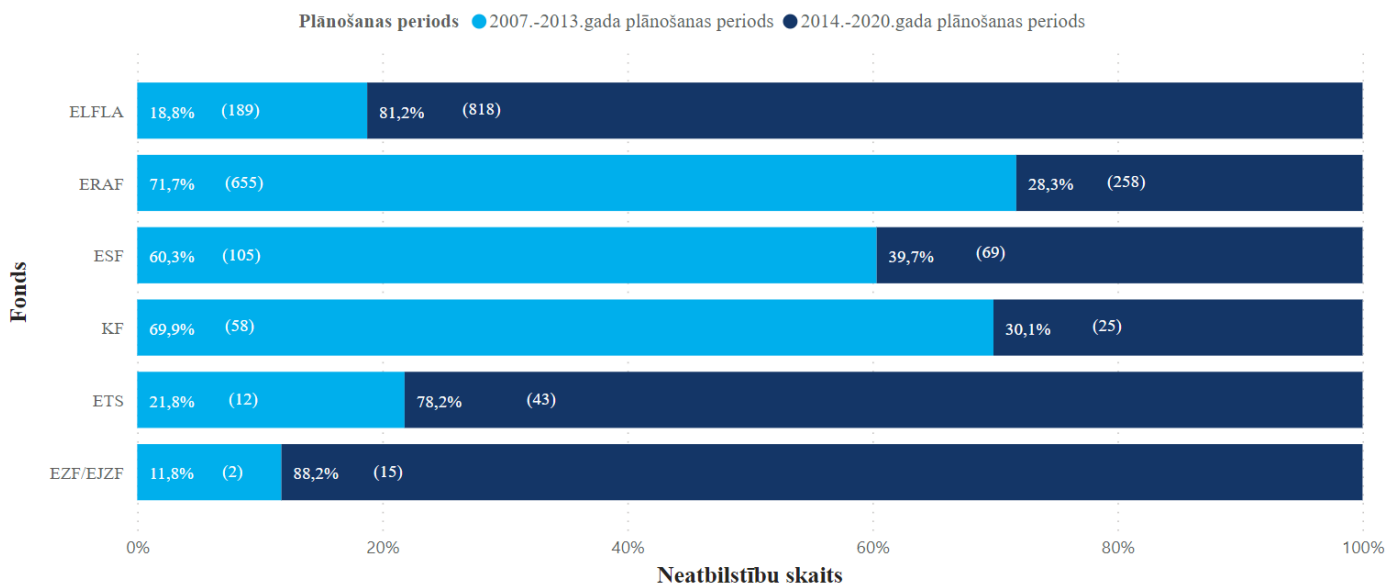
Kopumā neatbilstību summu palielināšanos 2014.-2020.gada plānošanas perioda ietvaros varētu skaidrot ar to, ka fondu administrējošās iestādes guvušas pieredzi projektu kontroles un uzraudzības jomā, tādejādi atklājot vairāk neatbilstību. Savukārt, līdzīgi apjomi saglabājas ERAF fondos. Kas attiecās uz Solidaritātes un migrācijas fonda projektiem, devītajā projektu ieviešanas gadā neatbilstību apjomi 2014.-2020.gada plānošanas periodā būtiski samazinājās, ko varētu pamatot ar finansējuma saņēmēju lielāku pieredzi un efektīvāku projektu ieviešanu, *skatīt 7.attēlu.*

7.attēls Neatbilstību summas, EUR, 2007.-2013. un 2014.-2020. plānošanas periodu devītajā ieviešanas gadā, t.i., 2015. un 2022.gadā

Neatbilstību skaits devītajā projektu ieviešanas gadā visiem fondiem atšķiras. Salīdzinot neatbilstību skaitu starp diviem plānošanas periodiem, ir secināms, ka ELFLA, EZF/EJZF un ETS neatbilstību skaits 2014.–2020.gada plānošanas perioda devītajā ieviešanas gadā ir bijis lielāks nekā tas bija iepriekšējā plānošanas periodā, *skatīt 8.attēlu*. Skaita palielināšanās ir skaidrojama ar projektu ieviešanas cikla noslēgumā raksturīgām neatbilstībām: projektu ieviešanas nosacījumu neizpildi, projekta mērķa un/ vai iznākuma rādītāja neizpildi. Iepirkumu normu pārkāpumi saglabājas visos pārskata periodos.

8.attēls Neatbilstību skaits gab. 2007.-2013. un 2014.-2020. plānošanas periodu devītajā gadā, t.i., 2015. un 2022. gadā

B.3. 2022.gadā konstatēto krāpšanas gadījumu un aizdomu par krāpšanu gadījumi

2022.gadā ES fondu administrējošās iestādes 30 gadījumos identificēja neatbilstības, kas tika klasificētas kā krāpšanas/aizdomu par krāpšanu neatbilstību gadījumi, kuru ietekme uz valsts budžetu kopā ir lēšama 18 860 190,97 EUR apmērā. Visi pieņemtie lēmumi tika ziņoti tiesībsargājošajām iestādēm.

6.tabula ES fondu administrējošo iestāžu neatbilstību lēmumi par krāpšanas/aizdomu par krāpšanu sadalījumā pēc iestādes, kurai paziņots

Iestādes nosaukums	Ziņojumu skaits
EPPO/ Valsts policijai	21
EPPO/ Konkurences padomei	1
EPPO/ KNAB	3
Informācija nav izpaužama	5

Izmeklēšanas iestādes 19 gadījumos ir uzsākušas kriminālprocesu, vienā projektā ir iestājies notiesājoss spriedums (2 neatbilstību lēmumi), par pārējiem gadījumiem informācija nav izpaužama vai vēl ir apstrādes procesā izmeklēšanas iestādē.

Ja ES fondu administrējošās iestādes konstatē aizdomīgus krāpšanas vai korupcijas gadījumus, aizdomīgie darījumi tiek ieturēti uz laiku, kamēr tiek noskaidroti visi lietas apstākļi. Pastāv vairāki scenāriji kā iestādes rīkojas, lai atgūtu jau izmaksātos izdevumus finansējuma saņēmējam vai atjaunotu maksājumus. Šī ziņojuma ietvaros tiek apkopota informācija par neatbilstību gadījumiem, kas saistīti ar aizdomām par krāpšanu. Atbilstoši uzraugošo iestāžu rīcībā esošajai informācijai, 10 gadījumos neatbilstības bija bez finanšu ietekmes attiecībā uz valsts budžeta zaudējumiem (maksājumi netika veikti vai izdevumus bija iespējams ieturēt no nākamiem maksājumu pieprasījumiem), tādejādi veidojot 11 933 345,85 EUR lielus neatbilstošos izdevumus ar faktisku finanšu ietekmi (maksājumi jau veikti), pakļaujot papildus neatbilstību riskam arī pārējo līguma daļu (kas vēl nav izmaksāta finansējuma saņēmējam un ir noteikta projekta līgumā) 6 926 845,12 EUR apmērā.

ES fondus uzraugošās iestādes veic projektu izvērtēšanas/atlases procesu, kā arī to ieviešanas uzraudzību un pēc-uzraudzību, kas ietver dažādas kontroļu pasākumus un uzraudzības mehānismus. Izvērtējot datus par aizdomām par krāpšanu, ir secināms, ka 2022.gadā viens no biežākajiem aizdomu par krāpšanu atklāšanas veidiem bija administratīvās pārbaudes – 53 % gadījumu. 11 % gadījumos krāpšanu atklāja no trešās personas sniegtās informācijas. Krāpšanas gadījumu atklāšanas veidi norāda uz veiksmīgi izstrādātu kontroļu salikumu – gan administratīvās pārbaudes, gan iespēja ziņot. Minētais ļauj secināt, ka resursu mērķtiecīgs ieguldījums gan iesaistīto iestāžu darba efektīvizēšanā (pieeja datu bāzēm, sadarbības stiprināšana) un sabiedrības iesaiste palīdz efektīvi aizsargāt valsts un ES finanšu intereses.

2022.GADĀ VEIKTIE IZMEKLĒŠANAS UN KRIMINĀLVAJĀŠANAS PASĀKUMI UN SADARBĪBA AR OLAF UN CITĀM EIROPAS INSTITŪCIJĀM

Izmeklēšanas iestādes, kas nodrošina ES fondu finanšu līdzekļu krāpšanas gadījumu izmeklēšanu un tiesvedību, 2022.gadā turpināja aktīvu savstarpēju sadarbību, tajā skaitā ar EPPO, kas darbojas kā neatkarīga ES līmeņa izmeklēšanas iestāde, neatkarīgi no ES dalībvalstu valdībām un Eiropas iestādēm, struktūrām, aģentūrām.

Lai iegūtu pilnvērtīgu izvērtējumu par 2022.gadā veiktajām izmeklēšanām, šo ziņojuma sadaļu ir nepieciešams skatīt kopā ar EPPO ikgadējo pārskatu par 2022.gadu¹⁴. Papildus tam ir jāmin arī šādi izmeklēšanas un kriminālvajāšanas pasākumi, kuri tika veikti 2022.gadā:

1. Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūra 2022. gada 31. martā tiesai nodevusi krimināllietu trīs personu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 15. panta ceturtās daļas un 177. panta trešās daļas (sevišķi smags noziegums) par mēģinājumu izkrāpt naudas līdzekļus lielā apmērā. Apsūdzētie mēģināja ar viltu iegūt ES finansētu materiālu atbalstu 85 687,90 EUR apmērā pasākuma "Ieguldījumi-materiālajos aktīvos" apakšpasākuma "Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā" ietvaros, iesniedzot iesniegumu Lauku atbalsta dienestā.
2. Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūra 2022.gada 2.augustā tiesai nodevusi krimināllietu vienas personas apsūdzībā pēc Krimināllikuma 177.panta trešās daļas (sevišķi smags noziegums), 275.panta otrās daļas, par krāpšanu, iegūstot finanšu līdzekļus 678 288,81 EUR apmērā, ko persona izdarīja, viltojot dokumentus un tos iesniedzot Lauku atbalsta dienestā investīciju projekta īstenošanai Eiropas Savienības Zivsaimniecības fonda rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā no 2007.gada līdz 2013.gadam pasākuma "Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde" ietvaros.
3. Tiesa 2022.gadā ir pieņēmusi trīs notiesājošos spriedumus – divus par krāpšanu iepirkumu jomā un vienu par krāpšanu ar iepirkumiem nesaistītajā jomā.

2022.gadā AFCOS padomes ietvaros tika sagatavots informatīvs materiāls ar praktiskiem norādījumiem ES fondu administrējošajām iestādēm par ziņošanu EPPO, aicinot ņemt vērā šo dokumentu un aktualizēt savas iekšējās procedūras. Informatīvais materiāls ietver skaidrojumu par

---

¹⁴ EPPO pārskats ir pieejams https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2023-02/EPPO_2022_Annual_Report_EN_WEB.pdf.

izmeklēšanas vajadzībām nepieciešamo informāciju, kuru var iegūt ES fondu administrējošās iestādes operacionālākai lietas izpētei.

Sadarbībai ar OLAF atbalsta likumā ir noteiktas kompetentās iestādes AFCOS tiesības un pienākumi, kas ir palīdzējis atrisināt neskaidrības gan nacionālā līmenī iestāžu sadarbību un atbildības sadalījumā, gan sadarbojoties ar OLAF.

2022.gadā tika veikti dažādi pasākumi, sadarbojoties gan ar OLAF, gan EPPO, gan tiesībsargājošām un ES fondus administrējošām iestādēm, sīkāk *skatīt 7.tabulā* sniegto apkopojumu.

7.tabula *Sadarbība ar OLAF un EPPO 2022. gadā*

Datums	Veids	Iesaistītās institūcijas
01.01.2022.- 31.12.2022.	Sniegts atbalsts 8 lietās (6 gadījumos OLAF izmeklētājiem sniegta prasītā informācija no Latvijas iestādēm, 2 gadījumos sniegts atbalsts OLAF izmeklēšanā uz vietas)	FM, AFCOS, OLAF, Latvijas tiesībsargājošās un ES fondu administrējošās iestādes
01.01.2022.- 31.12.2022.	Sadarbība ar EPPO 5 gadījumos par aizdomām par krāpšanu ES fondu projektos	EPPO, ES fondu administrēšanas iestāde
01.01.2022.- 31.12.2022.	AFCOS saņemto signālu skaits - 28	AFCOS, OLAF, Latvijas tiesībsargājošās un ES fondu administrējošās iestādes

AFCOS sadarbībā ar AFCOS padomes darbā iesaistītajām institūcijām (EPPO, Valsts policija, KNAB, Valsts ieņēmumu dienests, Konkurences padome, LAD, CFLA, IDB un citas) atbalstīja OLAF to veiktajās izmeklēšanās – saskaņā ar OLAF pieprasījumiem sniedza nepieciešamo informāciju izmeklēšanas lietās un lietu atlases procesā.

2022.gadā tika turpināta sadarbība un informācijas apmaiņa jau iepriekšējos gados uzsāktajām lietām, kurās OLAF sniedz atbalstu nacionālajām izmeklēšanas iestādēm kriminālprocesa ietvaros un divās jaunās 2022.gadā uzsāktās OLAF izmeklēšanas lietās.

INFORMĀCIJA PAR ATVESEĻOŠANAS FONDU

Līdz ar 2022.gadu FM kā Atveseļošanas fonda koordinējošā iestāde ir pārstāvēta AFCOS padomes sastāvā. Par cik projektu ieviešana ir tikai sākuma stadijā, 2022.gadā pārkāpumi / neatbilstības Atveseļošanas fonda ietvaros netika konstatēti.

Sakarā ar to, ka AFCOS Stratēģija 2020.-2022.gadiem ir pilnībā ieviesta, ierosinām Ministru kabinetam uzdot jaunas AFCOS Stratēģijas izstrādi 2024.-2026.gadu periodam. Kā vienu no prioritātēm jaunajā stratēģijā ir plānots ietvert Atveseļošanas fondu un pasākumus krāpšanas un korupcijas mazināšanai šī fonda ietvaros.

Finanšu ministrs

A. Ašeradens